

1

PRVNÍ KANADSKÝ PAMÁTNÍK HOLOKAUSTU CANADA'S FIRST HOLOCAUST MONUMENT

Podle návrhu studia Libeskind byl v kanadském hlavním městě Ottawě postaven první národní památník holokaustu. Železobetonová monolitická stavba, jejíž půdorys vychází z tvaru Davidovy hvězdy, je mementem jedné z nejtemnějších kapitol lidské historie.

Canada's first Holocaust Monument in Ottawa was designed by Libeskind Studio. This monument, formed from tall cast-in-situ concrete walls laid out like a warped Star of David, is a memento of one of the darkest chapters of human history.

1 První kanadský národní památník holokaustu z monolitického betonu má tvar protažené Davidovy hvězdy 2 Výstavba železobetonových monolitických stěn tloušťky 300 až 800 mm 3 Značná část betonáže probíhala během zimních měsíců 4 Půdorys s vyznačenými částmi památníku 5 Řez 6 Hlavní vstup 7 Centrální prostor, kam se může vejít až 1 000 návštěvníků

1 Canada's first National Holocaust Monument is formed from cast-in-situ concrete volumes laid out like a warped Star of David 2 Construction of the cast-in-situ concrete walls with the thickness of 300–800 mm 3 Significant portions of concreting were constructed during the winter months 4 Plan with key spaces labeled 5 Section 6 Main entrance 7 Central gathering space for up to 1 000 visitors

Památník byl postaven k uctění milionů nevinných mužů, žen a dětí, kteří byli zavražděni nacisty během 2. světové války, a zároveň k připomenutí přeživších, kterým se podařilo uprchnout a kteří našli v Kanadě svůj nový domov. Jedná se o dílo, u kterého se sešli odborníci z oblasti architektury, umění, krajinné architektury, historie a stavebního inženýrství, aby spolu vytvořili memento jedné z nejtemnějších kapitol lidské historie. Památník má však zároveň symbolizovat i poselství o neuvěřitelné lidské síle a vůli přežít.

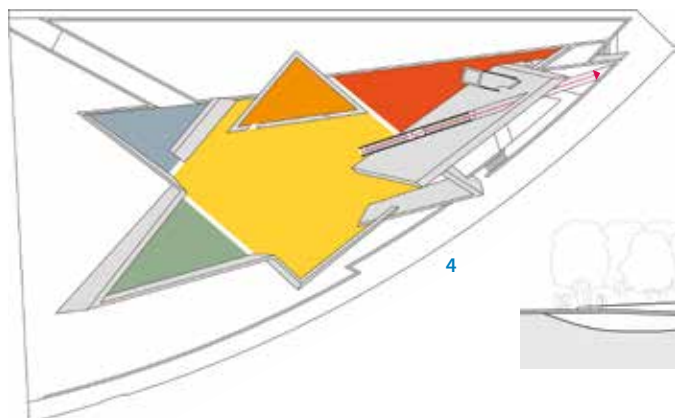
„Bylo opravdu skvělé navrhovat a realizovat tento památník s neuvěřitelně pracovitým a poučeným týmem,“ přiznává architekt Daniel Libeskind. „Památník vytváří veřejný prostor, který má nejen uctít oběti holokaustu, ale zároveň má sloužit jako trvalá připomínka toho, že je dnešní svět stále ohrožen antisemitismem, rasismem a fanatismem různého typu. Kanada tím vzdala hold základním demokratickým a lidským hodnotám bez ohledu na rasu, třídu nebo vyznání. Památník je zároveň poselstvím těchto hodnot do budoucnosti.“

2

3

■ ORIENTATION AND ENTRY ■ INTERPRETATION ■ GATHERING ■ CONTEMPLATION
 ■ MEMENTOS ■ STAIR OF HOPE → VISTA TO PARLIAMENT

5

V těsné blízkosti Kanadského válečného muzea je na pozemku o rozloze cca 3 200 m² kolem velkého shromažďovacího prostoru soustředěno šest trojúhelníkových objemů z pohledového betonu, které společně tvoří protaženou hvězdu Davidovu – symbol, který nacisté donutili nosit miliony Židů, aby je vyloučili ze společnosti a označili k vyhlazení. Podobně byli označováni i homosexuálové, Romové, Svědci Jehovovi a další vězni odsouzení k trestu smrti.

Cesta skrze památník vede ve dvou jak skutečných, tak symbolických rovinách: schody v památníku odkazují k budoucnosti a klesající rovina pod úroveň okolního terénu vtahuje do prostoru vzpomínek. Návštěvníci vcházejí do památníku z Booth Street (Orientation and Entry) a pozvolna sestupují ke dvěma nakloněným stěnám (obr. 6).

V roce 2006 kanadský fotograf Edward Burtynsky na své 4 000 km dlouhé cestě po Evropě shromáždil více než 150 historických snímků, z nichž vybral šest zobrazujících scény z Treblinky, Osvětimi, Berlína, Mauthausenu, Terezína a Varšavy, které se staly součástí památníku. Pro mnoho obětí a přeživších bylo zdokumentování jejich prožitků aktem odvahy a odporu. Vězni riskovali své životy, aby skryli své fotoaparáty. Autentické fotografie byly jako monochromatické obrazy otištěny na stěny památníku pomocí techniky fotografického betonu, při které se používá zpomalovač tuhnutí nanesený na fólii předem vloženou do formy. Díky němu dojde po odbednění stěny a omytí nezhydratovaného cementového tmelu tlakovou vodou na místech opatřených zpomalovačem tuhnutí k obnažení tmavšího kameniva. Výsledkem jsou „fotografie“, které jsou trvalou součástí památníku. Vzniklé evokativní obrazy mají návštěvníka na daná místa přenést a tím tak zároveň vytvořit další dimenzi prostorů nakloněných stěn a labyrintu památníku.

Trojúhelník o rozloze 60 m² v jižní části památníku (Interpretation) s nakloněnou stěnou s obrazem krajiny (obr. 8) je zároveň výstavním prostorem s nástěnnými deskami

Architektonický návrh	Studio Libeskind
Spolupráce	Lord Cultural Resources
Projekt	Read Jones Christofferson Ltd.
Zhotovitel	UCC Group Inc.
Dodavatel betonu	Hanson Ready Mix, člen Heidelberg Cement Group
Spolupráce (nástěnné malby)	Edward Burtynsky
Krajinářský architekt	Claude Cormier
Konzultace na téma holokaustu	Doris Bergen
Slavnostní otevření	27. září 2017

6

7

8

9

umístěnými na protější stěně. Jsou zde ke shlédnutí fotografie dokumentů, pasů, dobových fotografií a dokladů Židů uvězněných v holokaustech. Sousední trojúhelník, na jehož stěně je obraz plotu s ostnatým drátem, ztělesňuje spolu s vedlejším cípem Slepou uličku s koridorem světla / Dead end, fence and corridor of light, kde existuje naděje, ale odkud není úniku. Centrální shromažďovací prostor (Gathering), kam se vejde až 1 000 návštěvníků, připomíná svět, který zavřel své dveře nejen před Židy. Prochází přes něj pomyslná železniční trať připomínající transporty, které vozily lidi na smrt. V nejzazší části se nachází na stěně vyobrazená Brána / Gateway (Mementos) – práh, přes který nevede cesta tam ani zpět. Nejvyšší a do sebe uzavřený prostor (Contemplation) určený pro rozjímání s názvem Nebeská průrva / Sky Void (obr. 11) je vymezen třemi 14 m vysokými železobetonovými stěnami s úzkou mezerou pro vstup. Toto místo, jehož stěny při pohledu nahoru opravdu vymezují pouze část oblohy a ve kterém je umístěno věčné světlo, má evokovat prostor katedrály. Východní část je zasvěcena budoucnosti. Z centrálního prostoru do ní vede Schodiště naděje / Stair of Hope, které dramaticky prořezává nakloněnou šikmou stěnou a směřuje k horní části památníku s výhledem na budovu kanadského parlamentu (obr. 9). Jde opět o symbol, který má vzdát hold těm, kteří hrůzy holokaustu přežili, usídlili se v Kanadě a svou činností napomáhali k uvědomění nebezpečí vyplývajícího ze státem podporované genocidy. Těmto lidem a jejich potomkům jsou určeny i stromy, které jsou zasazeny v okolí památníku.

Pro zhotovení této železobetonové monolitické konstrukce, které trvalo 16 měsíců, bylo použito více než 3 000 m³ betonu, z čehož bylo více než 1 000 m³ betonu samozhutitelného. Ten byl vybrán proto, že nevyžaduje mechanické vibrování na stavbě, dokáže „zatéci“ do komplikovaných částí bednění

10

11a

a je tak vhodný pro pohledové konstrukce a složité tvary. Tloušťka stěn se pohybuje od 300 do 800 mm. Značná část betonáže byla prováděna během zimních měsíců (nejchladnější teplota při betonování byla $-14\text{ }^{\circ}\text{C}$), což vyžadovalo konstantní monitoring teploty a podmínek zrání betonu a následná nezbytná opatření jako např. zahřívání betonu. Na výstavbu bylo potřeba 290 t oceli a cca 8 400 m² bednění s výškou od 3 do 20 m. Z důvodu ochrany byly stěny na ploše cca 1 200 m² opatřeny antigraffiti nátěrem.

Osvětlení památníku navržené newyorským studiem Focus Lighting vytváří dramatickou, avšak přesto klidnou atmosféru. Promyšlené použití nepřímého nasvětlení umožňuje, aby se večer nástěnné malby staly středobodem mohutných nakloněných stěn a centrální schodiště zářícím majákem vedoucím do ulice směrem k budově parlamentu.

Památník získal mnohá ocenění. Za všechny zmiňme např. Ontario Concrete Awards 2017 v kategorii Architectural Hardscape nebo Architect's Newspaper 2018 Best of Design Awards.

Fotografie: 1, 6, 7, 8, 9, 10, 11 – Doublespace, 2, 3, 4, 5 – courtesy of Studio Libeskind

připravily Barbora Sedlářová a Lucie Šimečková, redakce

Zdroje:

- [1] *Autorská zpráva*. Studio Libeskind, 2017.
- [2] Studio Libeskind completes Canada's first Holocaust monument in Ottawa. *dezeen.com* [online]. 2. 10. 2017.
- [3] *National Holocaust Monument* [online]. Dostupné z: holocaustmonument.ca

Studio Libeskind

Studio Libeskind je mezinárodní architektonická kancelář se sídlem v New Yorku. V jejich portfoliu je rozmanitá škála městských, kulturních či komerčních projektů – muzea, koncertní sály, kongresová centra, univerzitní budovy, hotely, nákupní centra či rezidenční domy. Polský architekt židovského původu Daniel a jeho partnerka Nina Libeskind založili studio v Berlíně v roce 1989 poté, co vyhráli soutěž na vybudování Židovského muzea v Berlíně. Když bylo studio v roce 2003 vybráno jako hlavní projektant přestavby Světového obchodního centra, přesunulo své sídlo do Spojených států. Studio je podepsáno také pod návrhem dráždanského Vojenského historického muzea, památníku holokaustu v Ohio a nejnověji pod v květnu zveřejněným návrhem Muzea Židů v Lisabonu.

11b

8 Na některých stěnách byla použita technika fotografického betonu
 9 „Schodiště naděje“ směřující k horní části památníku s výhledem na budovu kanadského parlamentu
 10 Pohled na památník s historickou částí města v pozadí
 11 Prostor pro rozjímání: a) stěny při pohledu nahoru rámují pohled na nebe, tzv. „Nebeskou průrvu“, b) do prostoru vytvořeného třemi 14 m vysokými stěnami se vchází úzkou mezerou

8 Photo concrete technology was used on some of the concrete walls
 9 Stair of Hope points at the upper plaza towards the Parliament Buildings
 10 View of the monument with the historical part of the city in the background
 11 Contemplation space: a) walls frame a view of the sky, called Sky Void, b) space enclosed by 14-metre-high walls have a small gap for entering